

Claude Confortes

Zející rána

Rozhovor muže s jeho zraněním

Překlad Jindřich Veselý

Osoby:

Muž

Rána

V současné době kdesi v západním světě

Prolog

Co je zázračnějšího než Muž
který živočich umí tak jako on
křížovat moře a krotit bouře
prolétat nebesy a prozkoumávat hvězdy
to on obdělává a oplodňuje jalovou půdu
to on se zmocňuje šelem a obrovských ryb
nepolapitelných ptáků
to on cepuje koně jak se mu zlíbí
a navléká býku na krk ohlávku
to on se střetá s nocí a ledem
a nehybnou hmotou
to on vyvolává teplo a světlo
to on je kvintesencí rozumu chytrosti a mazanosti
to on přežije i ty nejhrůznější katastrofy

to on vzdoruje...

Muž leží na posteli.

Svíjí se bolestí.

Mluví se sou ránou.

Muž

Ááá...! Jauvajs!...

Nech toho!...

Co jsem ti udělal? ... Proč mě tak mučíš?

Tak mě nech chcipnout, hned, když už jsi v tom. A konec řečí.

Áááú!!!... Svinská bolest. Ráno jedna mizerná, ty si mě teda vohcala.

Ty ani muk. Ať se děje, co se děje! A já už myslel, že to mám za sebou.

Že už jsem z toho venku.

Klid'ánko jsem si usínal.

A najednou sáhnou a cítím něco vlhkého.

Podívám se na prsty. Byla to krev. Už celé hodiny mi tekla krev. Zvednu přikrývku a vidím na stehně tlustou fialovou krysou, která ti vylezla z rudých pysků - obrovskou krevní sraženinu. Hrůza!...

A krev pořád teče, louže, pod postelí.

Kurva!... To je agónie.

Rána

Co to tu skučíš jak hyena! Copak seš mrtvej!...

Chtěl bys, co!... Ale tvůj čas ještě nepřišel. Ne, to není žádná agónie. Anebo jenom pomalá. Móc pomalá. Ta, co trvá celé roky. Ta, kterou si zasloužíš. Ty ses pořád vytahoval! Že jsi silnější, silnější než ostatní! Bojoval jsi proti osudu, pořád, pořád, bojoval jsi, jako zvíře... Že prý jsi nedotknutelný, necítíš fyzickou bolest, nezničitelný. A teď tu brečíš jako mimino. Kde je tvá zpupnost? Tvá pýcha! Tvá domýšlivost!

Seš stejnej chudák jako každěj všivej civilista.

Co ses jen všechny navotravoval s těma svejma pitomejma soudama, s tou svou směšnou morálkou. To ses nikdy nepodíval do zrcadla? Tak se na sebe, přítelíčku, podívej. Vidíš ten ksicht? Nikdy's to nechtěl přiznat, ale jsi *totální kretén*. A jestli myslíš, že se něco změní, když bolestí vypláčeš rybník, tak to seš na omylu.

S tím se budeš muset smířit. Zaplatíš. A to není všechno.

Muž

Co mám zaplatit? To, že jsem pořád jen bojoval za svobodu!

Rána:

Bojoval!...Nenech se vysmát!... Nějak zapomínáš na rozkoš!... Na ženský!...

Šoustal jsi jak prase!... Seš cvok!... Mešuge!...

Muž

Byl jsem dese tisíc kilometrů od domova.

A ty mi vyčítáš, že jsem podlehl pokušení.

Byl jsem mladej, moje láska byla daleko, byl jsem osamělej v cizím vojsku. Mé tělo plné touhy ronilo slzy zoufalství.

Začínal jsem bejt zlej.

A jednou navečer. Palicí do hlavy. A já se oddal laskající náruči.

Byla to chvíle poblouznění. Moje láska neochladla.

Rána:

Co to tu vykládáš! To se ti stalo mockrát.

Muž

Tak to máš pravdu. V určité době mne moje práce zavedla do neznámých zemí. Cítil jsem se tam ztracenej. Ale při těchto chvilkových vzplanutích, vzdálených a bezperspektivních, jsem já hledal pořád tutěž ženu, tu, která mi chyběla.

Tu, která byla mou družkou od prvního okamžiku a navždycky.

Mé srdce zůstalo věrné.

Rána

Komu chceš věšet na nos tyhle bulíky. Přitahovaly tě ženy a ty ses tu svou žízní po milostných dobrodružstvích ani nepokusil ovládnout... Tak je to!

Muž

Co to tu vykládáš! Záhy jsem pochopil obtížnost bytí. Prostoupilo mne uvědomění. Jako když se rodí vášeň. Měl jsem pocit, že mne přitahuje aktivita, která nabírá čím dál jasnější obrysy - divadlo života.

Sex se pro mne stal čímsi vedlejším. Tu a tam jsem dostal neodolatelnou chuť na dekompresi, na něhu, na blízkost. A kdoví jestli...

Ve vypjatých obdobích jsem na něžné gesto neměl ani čas, ani sílu. Byl jsem příliš unavený. Noci beze spánku. Přejíždění z místa na místo. Diskuse. Demontrace. Schůze. Texty, které bylo potřeba napsat, recenze, články, letáky, referáty, pouliční divadlo, osnovy pro improvizace, režie, zkoušky, improvizace. A občas jsem byl i hercem, tam v davu.

Rána

Možná zezačátku, v době těch slavných „událostí“, kdy zvláštnost byla denním chlebem. Jenže postupně, když už to přestávalo být naléhavé. Kolik zápasů se vyčerpalo v lhostejnosti, v kapitulacích, ve vnitřních konfliktech, ve zradách..., co!... A co ty?...

Muž

Já jsem vydržel. Odolal jsem... S tím mým nadšením. Já stále věřil, že je možno změnit svět a že se jednou objeví ony ... „nekonečné pláže poseté bělostnými radostnými národy.“

Že stačí jen chtít. Ve svém vlastním nitru.

Hromady slov
se tísní
kdesi v těle
On je slyší
kdesi v těle
a nemůže je přepsat

Tóny jež šeptají
kdesi v těle
poslouchá
tak jako hudbu
od níž nezná solfeggio

a proto kreslí
těch několik znaků
do paměti světa

dává tím na vědomí
kdesi v těle
že ještě žije

Ze mě se nestal veterán. Se mnou to nedopadlo jako s většinou ostatních - poražených, zapírajících svá přesvědčení, uložených k ledu, nečinných. Kolik jich jen obrátilo kabát, upadlo do lhostejnosti anebo se oddalo zběsilému kariérismu. Já, já jsem pokračoval v boji, za každou cenu, ve všech mých každodenních volbách, v práci, zcela sám v mém koutku, v boji na obranu základních práv Člověka a za trochu štěstí pro každého ve společnosti, kde by se dalo jakž tak žít. A můj vztah k sexu se opravdu změnil. Proměnil se v náhlé návaly, záchvaty touhy, nečekané potřeby, zvláštní, možná biologické... stal se zdrojem úniku, obnovy...

Pro mě to byla otázka rovnováhy, zklidnění, osvobození.

Rána

Svoboda - kecy! Chtít být svobodný znamená vědět, že jsem spravedlivý. S tím svým sexuální životem jsi úplně vedle. Do smyslnosti ses vrhl asi tak, jako se člověk vrhá do vody. S úzkostí pramenící ze zoufalství. Odmítal jsi svůj osud. Zapomínal jsi na tu svou rodící se vášeň!... A to byl počátek tvých porážek. Neúspěch tvého ideálu, tvých zápasů. Zmatek. Na co jsi sáhl, to jsi zkažil. Potkal jsi učitele, kteří se ti pokoušeli ukázat cestu, otevřít ti oči. Oni byli hodní, ale ta tvoje hloupost zůstávala nevděčná, hluchá a slepá. Cestoval jsi, ale nic jsi neviděl. Sice se o tom nemluví, ale sex, to je jako tabák, alkohol nebo koks ... je to droga. Existuje návyk, závislost, a pak už bez toho nemůžeš být. A pak se to stupňuje. Musíš zvyšovat dávku... když chceš znovu pocítit prehavou euforii prvotní slasti. Zvenčí to není vidět.

To vše se děje uvnitř.

Měl bys mi poděkovat. To já, tvá rána jsem tě zachránila před tím, co se nedá vyléčit.

Muž

Ale já nehledal slast, já hledal energii. Když se chceš bít, potřebuješ energii. Někdo ji nachází v abstinenci, v meditaci, v bratrství. Ale nic z toho mi nepomáhalo...

I když stejně vím, že jsem nejlepší, když jsem čistý... Jenže musíš být i silný. Jinak tě rozdrtí.

Ta tvoje čistota je jenom zbožné přání, mýdlová bublina, iluze...

Rána

Ubohý klaune! Tak ty si myslíš, že můžeš být čistý, a nebýt přitom silný.

A právě proto jsi jenom průměrný.

Sílu, tu nalezněš v čistotě, nikde jinde.

Tu duševní sílu. Tu nezadržitelnou sílu. Která hory překonává.

Která roste i ve věžeňské kobce,

která překračuje hranice prostoru i času.

Anebo to není ta pravá čistota. Je to jen slovo. Pára nad hrncem.

A se spravedlností je to stejné. Sílu nalezněš v tom, že jsi spravedlivý ty sám. Všechno ostatní jsou jen řeči. Tak už nemluv. Buď!

Muž

Já nemluvím o řečech. Jde přeci o každodenní zápas. O něco jako boxerské střetnutí s nepřítelem člověka, společnosti, míru, který se buduje. Je to neznámý nepřítel a jeho identikit se někdy podobá státu, tomu chladnému netvoru.

Žít

Copak je to žít

Ty snad to víš

To já když boxuju

tak žiju

co myslíš

Levý přímý

pravý hák

suchý hák únik

já žiju...

Oko je na konci pěsti

naproti stojí nepřítel

Buď on nebo já

buď já nebo on

Je to boj o život

Je to boj i život

Duch

Copak je to duch

Ty snad to víš
To já když boxuju
tak myslím
co myslíš

játra mě bolí
z oka jde krev
finta nápad
já myslím...

Zůstat na nohou živý
Naproti stojí nepřítel
Buď on nebo já
buď já nebo on
Je to boj o život
Je to boj i život.

Tělo
copak je to tělo
ty snad to víš
To já když boxuju
tak sebe miluju
co myslíš

Pružnost síla
soustředění
uvolnění
já sebe miluju...

Cítit se parádně
naproti stojí nepřítel
Buď on nebo já
buď já nebo on
Je to boj o život
Je to boj i život.

Při milování jsem měl pocit, že nalézám energii.

Rána

Taková hovnoenergie! Ty jsi byl celej spokojenej, že jo! Měl jsi dobrou výmluvu! Neprůstřelnou. To je moc snadné. Někdo jiný ti řekne, že energii nalézá v moci, v penězích, ve slávě.

Tohle všechno, to je jako láska s velkým L. Kecy!

Muž

S tebou je to aspoň jasné. Ty nevěříš ničemu. Říkej si, co chceš, ale láska existuje. Mám kamaráda a měla bys ho slyšet, jak mluví o své lásce, o své velké lásce, o své jediné lásce.

Ona... a on... a stačí když se na sebe dívají
jsou šťastní
Pro něj
je ona zdrojem života
když vidí její oči, její nos, její tvář
když ji slyší, když se ona směje
tak je on šťastný
Ona, když naslouchá jeho mlčení
když cítí jeho přítomnost ve vedlejší místnosti
tak je šťastná

On, když ji pozoruje ve spánku, když vidí, jak dýchá
jak vstává, jak se pohybuje, jak jde,
tak je šťastný
A když se jeden s druhým spojí v náruči
jako by se svět zastavil
a tohle musí být ta extáze
Vše dáš, nic nežádáš, vše dostáváš.

Rána

A ten tvůj ideální pár, jak dlouho jim to vydrželo?

Muž

Jsou stále spolu. Už víc než dvacet let.

Rána

Tak to jim přeju spoustu odvahy.
Život ve dvou, to může být docela monotónní.

Muž

Je tu taky radost, narodí se dítě. Něha. A co smysl pro humor?
Když je těžko, tak to pomáhá!...
Humor je snad důležitý... ne? A tolik lidský.
„Není snad smích tím, co činí člověka člověkem?...“

Rána

To jo, člověka člověkem. Každého člógu člógem. Hnused čolky i dobré čolky. Takověhle aforismy nejsou ničím jiným než vejšplechty bezstarostného fland'áka. Truismus! Pěkná konina. Vyjma několika chudých církevníků žijících útrpný život v nějakém Zapadákově, na špinavém předměstí, ve vězení, v Třetím světě, atd., si všichni ostatní pěkně lebedí a svědomí mají čisté. A může se jim říkat opati, pastoři, rabíni, imámové, marabutové, bonzové nebo brahmani. Mají svou hierarchii a ta na ně dohlíží. Jsou vždy na straně establishmentu. A některý z těch, co jsem poznala, byli velice veselí (*zpívá*):

„My jsme ti mniši, stráž Spasitele (bis)
Chrápeme dlouho, máme se skvěle (bis)
když nad náma převor klacek láme
tak mu vždycky zazpíváme.
Tak to je ono, ono, ono
To je ten život, který milujem'
Cha! cha! (bis)
To je ten život každého mnicha

Muž

Tak jo. A není to sranda?... Já vždycky myslel, že je humor nejkratší cestou od člověka k člověku.

Rána

Nejsi první hlupák, který se chytil nějakého moudra.
Nezapomeň, že se smáli i nacisti. I inkvizitoři, ti, co zapalovali hranice, na nichž umíraly ženy.
Existuje pohrdavý úsměšek. Zlověstný smích rasistů, lynčující sebranky a nájemných vrahů.

Muž

Ale stejně je fajn, rozradostnit bližního svého.
Rozesmát děti.

Rána

„Smát se dá všemu, ale ne s každým“, jak praví přítel Pierot.

Muž

Já znám humoristy, kteří jsou zároveň moralisty. Dokažou rozpoznat syčáka, a ten jim neunikne. A lidé se mu pak mohou vysmát. Takový Moliere, Chaplin, Tati...

Rána

A umírají při práci anebo v obrovské bídě. Sladit myšlenky a činy je velice nepohodlné, v humoru stejně jako kdekoliv jinde. Módní humorista převážnou většinou myslí podvrtně, ale žije konzumně. Každá společnost má takový humor, jaký si zaslouží. Dnes, v době AIDS, si komici utírají nosy židlí. To je tak pro mentálně retardované a pro zpitomělé masy.

Muž

Ve tvých očích nenalezne milost vůbec nic. Ani láska, ani humor. A co takhle krása! O kráse jsi nemluvila! A pro mě je to prvořadé. Já vždy věřil, že je svět krásný. Přece mi nebudeš tvrdit, že si máme dávat pozor i na krásu! Že krása není k ničemu! Krása je útěcha. Dar od stvořitele. Krása nám pomáhá snášet útrapy existence, a někdy dokonce věřit na lásku.

Rána

Začíná ti měknout mozek, starouši. Kladeš otázky a hned na ně odpovídáš. Krása, jo pochopitelně. Každý ji může vidět. Je univerzální. Hvězdy na nebi. Východ slunce. Rajka. Květ lotosu. Problémem je umělec. Krása vytvořená umělcem. Umění, pěkné alibi! A kolik se o tom naslínalo stránek! Před kulturou se barbarství nedalo nikdy na ústup. Německo, jedna z nejkulturnějších zemí světa, Německo se svými veleduchy, básníky, hudebníky, malíři, filozofy, dramatiky, tohle Německo bylo „břichem, jež porodilo děsnou stvůru“. Tak k čemu umění?

Muž

To je jen souhra okolností. To nic neznamená.

Rána

Že by bylo něco silějšího než krása? Kouzlo. To blahodárné. Ale především kouzlo zhoubné. Těžko se to od sebe odlišuje. Ti největší kati mají často nádherné sbírky. Jsou to bohatí milovníci umění, tihle tyranové s krvavými rukama. A existuje i veleduch, co je jen mizera topící se v zlatě. Jeho vrcholné dílo je pouze maskou na smrtihlavovi. Takoví módní umělci se producírují v salonech, pomáhají těm, co jsou u moci, když uvidí nějaké svinstvo, tak ani neceknu. A autentického tvůrce, předčasně zesnulého proto, že nechtěl zradit to, co je mu dražší než život, tedy poctivost, takového tvůrce nechají oni bez protestu a bez mrknutí okem dohnat společností k sebevraždě a pak jednoho kalného rána pokradmu pohřbit do společného hrobu.

Muž

A je to!... Ty se s tím teda nemazlíš!... Říkáš to na rovinu. S tebou je všechno buď celé černé, anebo celé bílé. A mezi tím nic.

Rána

Nezačíněj mě tu dráždit tím, co je uprostřed! Pokud už chceš nějaké prostředí, tak se pojďme bavit o zločineckém prostředí anebo o prostředí mafianů. A pokud jde o „zlatou střední cestu“, o které mluví konformisté, tak tu znám také. To všechno je součástí plánu. Nic není úplně černé, nic není úplně bílé. Ty si děláš legraci! A Hitler, ten nebyl úplně černý? ... Takže takhle, že ano!... Tak se na to podívej!... A o tom se diskutuje.

Muž

A ty budeš hned hledat výjimku.

Rána

Jakápak výjimka! A ty davy, které šly za ním, to mají být také výjimky? Takže vy všichni jste výjimky?

Muž

Právě že ne, a to se ti snažím vyložit. Ti ostatní, to nejsou výjimky. Ti ostatní, to je pravidlo. A pravidlo zní, že nikdo není ani úplně bílý, ani úplně černý. Nacistické davy způsobily sice masakry, ale možná za to tak úplně nemohly. Neviděly, že se s nimi manipuluje.

Rána

A už jsme doma. Tak na to si budeš muse zvyknout. Z pohledu Dějin, milý příteli, to tvoje zvanění neobstojí. Je to jen vytáčka, nic víc, nic míň. Přitom se zapomene například na to, že došlo k zavedení technologie pro první průmyslově organizovanou genocidu. Jenže „úloha německého chemického průmyslu při výrobě plynu, a především Cyklonu B“ je zjištěná, prokázaná, ověřená. „Stejně tak i úloha německých bank a továren při zpracování vlasů a zlata z mrtvých těl.“ Miliony Němců věděly. Mlčely, toť vše. Bylo to spiknutí mlčení. Strachu. Německo bylo pokryto koncentračními tábory různé velikosti: „Arbeit macht frei“: „Práci ke svobodě“. Rázie nad ránem. Děsivá nástupiště. Rodiny tříděné pažbami pušek. Konvoje nákladních vlaků „noc a mlha“: „nacht und nebel“. Zaplombované dobytčí vagony s nákladem umírajících vězňů. A u příjezdu plynové komory. Těla snášená na hromady a pálená jako odpadky. Páchnoucí a vytrvalý smrad spaloven. Vysoké komíny a jejich štiplavý dým. Noční plameny. Miliony Němců věděly. Ostatně stejně jako miliony Evropanů. Švýcarské banky, američtí průmyslníci. A dokonce i papež. Celý Západ věděl nebo mohl vědět, co se Hitler a jeho hordy esesáků chystají páchat v táborech smrti: „konečné řešení“. A až na pár odbojářů se masy lidí ani nehnu.

Ale Zlo tu bylo. A bilo do očí. Stejně jako tu je i dnes. Chrlí ho obrazovky všech televizí světa s jejich reportážemi o všech pěti kontinentech. Jeden obrázek vydá za deset tisíc slov. Všechno je dáno. O tom se nediskutuje. Když někdo nevidí, tak proto, že vidět nechce. Přepíná z programu na program. „Když se to tak vezme, tak vyhrál Hitler: naučil vás přijímat nepřijatelné.“

Muž

Ty mrcho jedna mizerná, tak ty toho nenecháš! Ty tvrdíš, že je všechno buď bílé, anebo černé. To je úplnej manicheismus.

Rána

Jen si mě obviňuj z manicheismu. To je nejlepší způsob, jak všechno spláchnout. Tím spadneš nechtěně do sviňácké pasti oblaku barvy vylučované bezohlednými chapadlovitými kariéristy, co jsou hrdí sami na sebe, ambiciózní a úzkoprsí. Jejich horlivecké řeči jsou tučným soustem pro supy, kteří neustále krouží okolo, pro supy z médií, z politiky, z kultury, a ti je zahrnují přízní. Mlhoviny jejich zvrácených slov sypané do očí masám se pak zmocňují technokratičtí hlavouni a prohnaná bankéřská nomenklatura, která vám vládne, a ti pak zároveň tajně podepisují zločinné dohody svého ekonomického imperialismu. Spouštějí kataklyzma a myjí si ruce. Obchodují se vším, co řádně vynáší, s kontaminovanou krví, s karcinogenními látkami, s nakaženými potravinami, s genetickými manipulacemi. Šíří epidemii ve všem živém. Skrývají pravdu sami před sebou a tráví svůj čas jejím skrýváním před ostatními. Když jde o cestu na Mars, tak to seženou miliony miliard dolarů. To přece přinese zisk majitelům továren na výrobu raket. Umožní to vyvinout nové ďábelské zbraně. Když jde o záchranu celých národů před smrtí hladem a žízní, tak to peníze nenajdou. Zachraňovat národy, to nic nevynáší. Ti ubožáci jsou levnější mrtví než živí. Právě tak i miliarda dočasných nezaměstnaných na infuzi, o něž se stará společnost, vynáší víc než miliarda normálně kvalifikovaných zaměstnanců nahraditelných roboty. Nebude to dlouho trvat a oni budou ve svých nestydatých laboratořích vyrábět klony vyšších bytostí určené k obhospodařování planety podlidí, oněch vykořeněných utečenců, vyhladovělých, které je možno po libosti ohoblovat a zapřáhnout do práce.

Muž

Ty jsi opravdu rána. Měla bys zajít k doktorovi. Ty jsi skutečně nemocná. Zvláště na hlavu. Měla by ses objednat k psychoanalytikovi.

Rána

Nejzvrácenější z lékařských věd je tedy bezpochyby psychoanalýza. Všechno, co objevil Charcot, Freud, Jung, Melanie Kleinová a ostatní, bylo odcizeno a změnilo se to v arzenál ziskuchtivých lékařů, kteří si za ochranu tohoto systému nechávají pořádně zaplatit.

Takovíhle pohovkovi felčari jsou od toho, aby se ti, kdo „nejsou ve své kůži“, za horetní sumičky znovu začlenili do společenské normy. Více či méně vědomě přitom přispívají k upevnění stávajícího pořádku. Stejně jako policie, armáda, náboženství, škola, soudnictví a finance.

Cenou za klamnou individuální bezpečnost je přitom podřizování kultury ekonomickým a politickým nutnostem. Jenže tyto nutnosti musí být regulovány morálními principy. Jinak mají vysoce nežádoucí dopad na celistvost lidského rodu a na zachování životního prostředí.

I sám Jacques Lacan prohlásil, že „je psychoanalýza, jež se provozuje v Americe, čímsi smrtonosným“. A světu vládne Amerika, z čehož vyplývá, že „světu vládne smrtonosná psychoanalýza“.

Muž

Není přece možné strkat všechny psychoanalyticky do jednoho pytle. Jsou mezi nimi i vynikající odborníci.

Rána

Jen velmi zřídka. Je to okrajová záležitost. Já osobně tu psychoanalýzu, která se dnes provozuje, striktně odmítám. Tu psychoanalýzu, která vysvětlí všechno. Psychoanalýzu, která slouží k tomu, aby se nezaujímal stanovisko. A v tom je právě ten problém. Nelze se přeci pokoušet porozumět hanebnosti, zločinu proti duchu. Nelze ho přeci ospravedlňovat přírodním zákonem. Je třeba ho odhalit, bojovat s ním, do posledního dechu, ať si je třeba i silnější. Existují nebezpeční šílenci, kteří svou existenci zasvětili bestiálnímu řádění tyranie. Je potřeba je zneškodnit, ať už jakkoliv, nenásilně, pokud možno.

Ale když se má jednat, tak je třeba jednat. „Násilí je sice horší než nenásilí, ale zbabělost je zase horší než násilí.“ Je třeba mít odvahu čelit násilí legitimní obranou.

Muž

Tak tomuhle já nerozumím.

Rána

Ty nerozumíš, ale psychoanalýza, ta ano. Když se chceš v téhle vaší společnosti bez jakékoliv morálky skutečně prosadit, dej si psychoanalytickou kúru. Nic lepšího nenajdeš. Po dobré psychoanalytické kúře je pacient, který není ve své kůži děse se své ochoty ke všem možným svinstvům, zdánlivě vyléčen. Důsledky jeho činů ho už nevzruší.

Je zase „použitelný“. To znamená, že je z něj politicky korektní jedinec, ekonomicky a sociálně „dočista“ připravený na „čistou válku“, která se ho osobně týká, na „válku sociální a ekonomickou“, která je základem pro to, aby se úspěšně začlenil - on a zas jen on - do té vaší moderní společnosti založené na penězích a na moci. Špatnými válkami jsou - jak známo - války „špinavé“.

Muž

Co je tohle za blábol?

Rána

No přesně! Právě tohle je ten problém! Tenhle blábol vládne dnešnímu světu. Psychoanalýza otevřela dokořán cestu legálním zločinům. Vládnout národům pomocí hanebných zákonů šitých na míru těm, kdo třímají otěže moci, a nemyslet přitom na skutečnost, že tyto zákony vždycky tak či onak škodí životu planety a jejích obyvatel a nejsou ničím jiným než státním terorismem, který se bojí označit sebe sama svým pravým jménem. Tak to jsou ony báječné výsledky „dítek psychoanalýzy“.

XX. století, století psychoanalýzy, bylo z hlediska počtu zabitých nejkrvavějším stoletím lidských dějin.

Podvodem, který psychoanalýza páchá, není psychoanalýza sama, tedy určitý směr lékařství jako každý jiný, kterému se navíc skutečně podařilo vyložit lidské chování, jež se dříve zdálo nevysvětlitelné. Podvod, to jsou psychoanalytici. Právě oni pod záminkou takzvané svobody každého člověka zvolit si vlastní úděl tohoto základního objevu využili a nepoložili si přitom deontologickou otázku čím bude onen jedinec, který „není ve své kůži“, když se díky psychoanalýze vyléčí. Jinak řečeno, že se stane člověkem „ve své kůži“, ekonomickým válečníkem bez výčitek svědomí, liberálním profesionálem zaslepeným vidinou osobního úspěchu, jehož jediným cílem bude získat moc a bohatství, zkrátka maximálně využít chaotického světa.

Muž

No a?... Každý člověk přece není hrdina!...

Rána

To po něm také nikdo nechce. Ale každý může najít vlastní cestu. Přitom je to snadné. Stačí když děláš dobře to, co umíš, a neškodíš přitom ani přímo, ani nepřímo nikomu druhému. A jestli to pořádně neumíš, tak se to uč, nauč se být k něčemu. Být lepší. A především, pokud možno nikomu neubližovat.

Muž

Já přece nemám chuť komukoliv ubližovat.

Rána

To je pravda, ale když to dělá někdo jiný, tak to s tebou ani nehne. Dobře víš, že jenom tak se ti podaří vyhrabat se nakonec na jednotlivé stupínky své profesionální kariéry. A především nedělat vlnky. Držet hubu a krok. Být důvěryhodný. Manipulovatelný.

Muž

Ozývat se pokaždé, když se ti u nosu děje nějaká špinavost, no nazdar. Vítám vás, průšvihy, vítám tě, ztráto zaměstnání...

Rána

Tak přesně tomuhle se říká začátek dobrovolné nesvobody. Ztráta kousičku duše. Zůstávat - z opatrnosti, z hnusné vypočítavosti, ze ziskuchtivosti - mlčenlivým svědkem drobných nespravedlností, které se kolem nás denodenně dějí, hlavně si nerozlejt ocet. To, co tak zoufale hledáš, to není energie. Ale přimost, pevnost. Nehledej nikdy e pro své slabosti. A jestli se octneš na písku, tak alespoň zůstaneš čistý! Nic není ztraceno. Když máš v sobě obrovský zmatek, tak si vyprázdni nitro, ovládej svá puzení. Energie se dostaví sama, tak jak se bude tvé bytí vyplňovat. Můžeš být sedlák, truhlář, chirurg, ministr, účetní, metař, architekt, učitel, soudce, pekař, to je jedno. Pokus se být prostě a jednoduše poctivým člověkem. Nikomu neubližuj, pod žádnou záminkou.

Muž

Ale vždyť já nikomu nic zlého neudělal!

Rána

To říkáš ty. Ani si to neuvědomuješ. Máš krátkkou paměť. Asi máš malý mozek, jasné?... Úplně malinkatý!

Muž

Tak jo... Musím se změnit... To si říkám často...
Znal jsem člověka, který měl svého mozku plný zuby
mozek ho už celá staletí sváděl k pitomostem
jednoho krásného dne mu došla trpělivost
a rozhodl se jednat

popadl veliký nůž
opatrně si rozřízl vlasovou pokožku , pěkně do kříže,
na čtyři části, od hrotu zevního nosu nahoru přes čelo a dolů do týla
pak ze strany, od levého boltece přes lebku až za pravý boltec,
Odchlípl všechny čtyři čtvrtky kůže z vršku hlavy a přehnul si je na obličej
pečlivě obřízl celou lebku a kostěnou čepičku položil na kuchyňskou výlevku
vytáhl mozek a hodil ho do odpadkového koše
z ledničky vyndal jiný mozek, který předtím - ostatně stejně pečlivě jako ten svůj - vyjmul
z hlavy náhodně vybraného chodce, kterého na místě usmrtil
a když byl mozek na místě
velice přesně umístil kostěnou čepičku na okraje spodní části lebky
a když to bylo vše dokonale poskládané
rozprostřel nahoru na hlavu ony čtyři kusy vlasové pokožky mu viseli ze všech stran
vedle očí a na krku
zašil to tak přesně, že se nedalo nic poznat
a spokojen se svým dnem usnul spánkem spravedlivých.

Rána

A už se z toho nevzbudil... Tak je to, že ano! ... Ty jsi skutečně drzka! Ale takhle lehce ti to neprojde!
Jen si vzpomeň! Jednou jsi řídil malý podnik a byl jsi naprosto nesystematický, popletený, váhal jsi s
nezbytnými investicemi, protože jsi tvrdil, že se musí šetřit, a zatím jsi nezřízeně utrácel za dárky a
oslavy. A když se ti zázrakem nějaká inscenace podařila, nebyl jsi schopen úspěchu využít. Nikdy jsi
kolem sebe nedokázal shromáždit kompetentní tým, rozdělit odpovědnost. A v té své melagománii jsi
nedbal na opatrnost, nedbal na rady druhých, vrhal ses vždy do velice riskantních uměleckých
dobrodružství, a žalostné deficity neposílaly ke dnu jenom tebe, ale do svého fiaska jsi strhával
všechny kolem sebe. Jsi jako nepředvídatý průkopník. Dopřeješ si radost objevit, zasít, ale nejsi
schopen sklídit plody svého úsilí. Sklízejí vždycky jiní.

Muž

Ty už mě ale vážně sereš! Máš pocit, že mi říkáš něco nového! A hledání, to je možná právě tohleto.
Objevovat neznámé... Není to žádný med, to je pravda! Spousta dřiny, spousta trpělivosti a málo
výsledků. Tak jsem teda možná ten „prachsprostý empirik, fušér, který se nechává vést nespolehlivým
instinktem“ ... Prostě takhle! Ale objevitelé, těch je zapotřebí.
Nikdy jsem nic nedělal kvůli penězům. Ani kvůli slávě. Bavilo mě smát se, blbnout, ale předeším
jsem opravdu usiloval o nalezení léku pro nemocný svět. Hledal jsem systémem pokus - omyl...
A to mě dovedlo až k lidem, které miluju, k těm, z nichž pocházím - k poníženým a uraženým - a já
sdílel jejich zkoušky , a když to šlo, vléval jim do žil novou naději...
Já nejsem žádný vůdce. To vím. A nikdy jsem vůdcem nechtěl být.
Ani tehdy, když jsem stál úplně ve předu, na barikádách, tváří v tvář rotám policajtských těžkooděnců
:
obrněné transpotéry, vodní děla, buldozéry
přílby, obušky helikoptéry,
štíty, granáty, slzný plyn
provokatéři, výtržníci, motorkáři
zátarasy, útoky, útky,
sirény, mobily, vysílačky...
Čím nebezpečnější, tím lépe. A to jsem přesvědčený antimilarista. Neuposlechl jsem povolávací
rozkaz. A vojnu jsem začal žrát teprve tady, v civilu.

Rána

Tak tohle je skutečně chytré! Podívejme se na tohle pána se zdravým rozumem. Ty tady dokazuješ,
že jsi úplně k ničemu! Ty jsi vůl! Prvotřídní vůl! Nediv se, že jsi byl s takovými názory stále v
úzkých. Že jsi měl finanční problémy, že jsi jen tak tak překlepal celý měsíc. Nediv se zoufalým
řešením, nekrytým šekům, půjčkám, které se musí splatit, úrokům, galejím. A těm svým krokům.
Leštění klik. Papírování kolem projektů. Žádostem o subvence. Stal se s tebe žebrák v kravatě.

A ta tvoje hrdost, ta při tom dostala zabrat.

Muž

No a!... Tak jsem chudý, a to je vše. Chudý jsem se narodil. Takže se nic nezměnilo. Když jsem byl malý, tak jsem někdy brečel hlady. To bylo za války. Doma jsme občas neměli co jíst celé týdny. Když mi bylo třináct, tak jsem jednoho zimního večera skočil do řeky. Protože naši neměli dost peněz, aby mi zaplatili za gymnázium. Měl jsem kliku. Byla tma. Nic jsem neviděl. A v místě, kam jsem dopadl, jsem stačil. Vylítl jsem z ledové vody. Drkotal jsem zuby a celý zmáčený jsem dorazil domů. Matka se mě zeptala: „Vono prší?“ A já odpověděl: „Ano, prší.“ A honem jsem se běžel usušit. Vyvázl jsem z toho s řádným zánětem středního ucha. Zažil jsem sice spoustu bídy. Ale říkej si, co chceš, já jsem dnes přesvědčen, že jsem měl výborné rodiče a šťastné dětství. Tatínek byl ožebračeným emigrantem, který hrál na mandolinu. Maminka pocházela z měšťanského prostředí a byla báječná. Za nejhorší bídy nás uspávala - mé bratry, sestru a mě - operními áriemi. Když někdo zažil tohle, tak nemůže být úplně zkažený.

Díky vám všem
kteří jste přišli přede mnou

především díky vám
mí nejbližší
zrození na březích marmarského moře
kteří jste se přišli zabouchnout do paříže

díky i vám mí vzácní přátelé
zrození v slovanských rovinách
tuláci evropy
kteří jste utekli do srdce francie

díky též vám
mí vzdálení
milovníci máku
tam z makedonských hor
píjáci samovarů
z varšavských nocí

konečně díky vám
mí veteráni

kteří jste přežili kastilskou inkvizici
tatarské pogromy
přeplavili se přes středozevní moře
toulavě bloudili

Díky vám všem
z Jeruzaléma i z Galiley
z Prahy i Petěrburku
vám tulákům po nejistých světadílech

vám co jste přežili tisíce masakrů
díky že jste mi dali život a nechali mne vyrůstat
uprostřed největšího a nejcivilizovanějšího
dějinného masakru
z něhož jsem vyšel
připraven vést své dcery a své syny
utíkat odtud

k masakrům budoucím

co budu živ však dosvědčím
co vidělo ono dítě
žijící v paříži
za nacistické okupace

Mám možná pochroumanou hrdost, ale když mi někdo svěřil nějakou práci, vždycky jsem se snažil vydat ze sebe maximum. A na čas jsem nekoukal.

Rána

To máš pravdu, s tebou to není o chytrosti. Spíše o dřině.
Bolestný porod.

Ale spousta věcí jsi udělal špatně, odflákl' s je, a ani's o tom nevěděl. Zasekl ses, když to ušlo. A navzdory své poctivosti a odvaze jsi jen o vlásek minul profesionální chybu.

Muž

Nepřeháněj. Nejsem přece podvodník. Anebo jsou nás zástupy.

Rána

Přesně tak. A právě proto jsou pořád války. Samí podvodníci. A nechtějí to uznat. Vy si mezi sebou prominete všechno.

Muž

Nejsem o nic víc vinej než kdokoliv jiný.

Rána

Souhlas. Všichni jste stejný, v různé míře. Ta vaše nízkost, jednoho dne ji zaplatíte. A vaše stáří bude příšerné.

Na vaše děti a na děti vašich dětí přijdou příšerné hrůzy. A vy se na to budete dívat.

A vy sami budet náležet k oněm roztrěseným stvořením, která ne a ne zemřít. Budete poklimbávat, breptat, pokulhávat, budete se klepat, chrchlát, flusat, budete zahleněný...

Budou z vás duše, držící se života jak klíště a chytající se předposledního dechu.

Ostatně tyhle duše mají pěkněj vítr. Že by byla duše sviňucha?

Určitě ano... duše sviňáků.

A nejčastěji jsou to právě oni, kdo žijí nejdéle... A nadělají kolem sebe nejvíce zla. Pokud budou zeměkouli vládnout nemocní, kteří si to nedokáží připustit, do té doby tu nebude nikdy lépe. Snížené dušení i tělesné schopnosti, pokročilé degenerativní změny... to nebudou nejlepší kvalifikační předpoklady takového prezidenta, papeže, pňyančního magnáta... Všechny hlavy států, církví a armád by měly předstupovat před všeobecné posudkové komise. Jejich život a zdraví by se mělo pečlivě prozkoumat. Prostě technická kontrola jako u ojetých vozidel.

A mnoho z nich by neprošlo.

To by byla jatka! A války už by nebylo zapotřebí.

Takhle by se možná země vyčistila.

A ten příšerný smrad, ta hniloba neschopných, nevyčlelitelných a hnilotvorných politiků a kapitanů průmyslu! To oni mají navíc moc! Tihleti proleželi a zasmrádlí! A jak se jí drží!

Muž

Jsou i krvaví tyrani zdraví jak řípa. Diktátoři v rozkvětu sil.

Rána

Kdo jiný je vynesl do čela státu než tyhlety šedé eminence žíznicí po moci, eminence, které jsou často senilní. Tihle čachrří demokratických států, tihle „Césarové“ totalitních režimů. To oni mají vždycky strach ze šťastného národa, z mladých idealistů usilujících o nezávislost. Chtějí na ně dohlédnout, lépe

je ovládnout a používají přitom „hrubou sílu, nesnášenlivost fanatiků a nenasytnost ctižádostivých!“, používají cvoky terorizující všechny kolem. A právě jejich ultrakonzervativní společenství staříků tahajících za drátky dohlíží na to, aby se na světě prožraném rakovinou nezměnilo ani ň. Tihle politováníhodní výrobci „Dějin hluku a vzteku vyprávěných idioty“, tihle politikařící čtyřicátníci a důstojní starci znají jen jediný prostředek, jak dosáhnout svých cílů - připravovat války a rozdmýhávat hrůzy míru.

Muž

Jsou i sympatičtí staříci, kterým se daří dobře. Znáám jednoho, a ten složil pro svého velice starého přítele tuhle říkanku, která je spíš legrační:

Jednoho dne najdeš zemi

Byl jsi slabý a přišel jsi ze staroby

Budou v ní stromy

Budou v ní lidé

Byl jsi opilý a dorazil jsi groggy

Tryskají tam města z džungle

barených vesnic

Dlouho úzkost a ty

Ze starců budou stromy s planoucími pyji

Bude tam slunce

Bude tam moře

Bude tam hudba

Něco ti vklouzne pod kůži

Budou tam zlaté pláže

strmé soutěsky

Tohle jsi neznal a tohle jsi čekal

Budou tam tichá poklidná jezera

úrodná údolí

Už dlouho´s ho čekal

závan života

Jednoho dne najdeš zemi.

Rána

Země, kde se nestárne, ty jsou všude. Čilouši obdaření pozdní zdatností. Dlouhověcí veleduchové. Počestní umělci, kteří zůstali zázračně plodní a vytvořili vrcholná díla mezi osmdesátkou a stovkou. Zatímco jiní se odmlčeli po dvacítce.

jsou i bytosti, které až do posledního dechu bojují po boku obětí segregace a nespravedlnosti... A pak ti, kteří se rozhodli zavírat oči před zápasy probíhajícími ve společnosti, kde žijí. Ani nevědí, že upadli do existence ...takových kedluben...

Muž

Co tím chceš říct?... Že se hodím tak do starého železa, nebo ne?...

Že už nemám žádnou naději?...

Rána

Ale ano. Vždy je tu nějaká naděje. Vždycky. Byli i horší jedinci, u nichž došlo k radikální změně po letech pochybností, kdy mohli číst, pracovat vlastníma rukama. Nejen že na sobě zapracovali, ale navíc se z nich stali bytosti, které se k ostatním chovají bratrsky a jsou každému oddány.

Muž

To je mi pěkná perspektiva! ... Číst. Meditovat. Měnit se. Udělat ze sebe dobročinnou dámu. Co kdybys mě nechala trošičku vydechnout, ne?

Já už se docela dost nadřel. Nemáš pocit, že potřebuju odech. Odpočinek. Sem tam trochu toho štěstí?...

Trochu světla v tom mém tunelu z maškar a bolesti?...

Rána

Tak tohle je teďka pro tebe štěstí? Vykašlat se na chtivost, pokrytectví a nenávisť. A doklepat to co možná nejdéle. Budoucnost příštích generací, to tě už nezajímá.
Po mně potopa. Že ano?..

Muž

Pro mně už neexistuje žádné po mně. To je vidět. Já už jsem na odchodu.

Rána

Ani náhodou. Ty trpíš, a to je vše. Ale máš toho ještě na léta.
Jestli je chceš strávit nárkem, tak jak je libo. Vykašli se na kamarády. Žij si sám ve svém koutku. A chcípni jako pes!...

Muž

A ty nějaké jiné řešení vidíš?

Rána

Ano. Odvahu.

Muž

Já už nemám sílu.

Rána

Překonej bolest. Přestaň poslouchat sám sebe a otevři oči.

Muž

Já se přece na okolní svět nepřestal nikdy dívat. Vidím, že se mění, to' vše. To je vývoj, pokrok. To je normální.

Rána

A ty nevidíš, že se na této planetě cosi hrouť?
Že jste vstoupili do éry nového barbarství? Že je to pravý opak budování civilizovaného světa? Pokrok spočívá ve vraždě, ničení a hrůze. Nikdo už nerespektuje přírodu, lidské bytí, smysl života.

Muž

Nic se neztrácí, nic se netvoří, vše se proměňuje!

Rána

To ne, ne... To je něco jiného. Ani si neuvědomujete, že prožíváte vědeckou, genetickou, technologickou mutaci, a v důsledku toho i mutaci politickou, ekonomickou a vojenskou. Jenže vaše zákony zůstaly stejné a váš duch také, proto vám to uniká. Veškerá pravidla znepravidelněla. Společnost upadá do zmatku, násilí a krveprolití. Víc než kdy jindy teď platí síla víc než zákon. Bylo by třeba provést novou revoluci. Je to nanejvýš naléhavé. Jinak z vás budou miliardy lidských bytostí určených k eliminaci a nezmůžete se na sebemenší odpor. Rodí se interkontinentální říše. Ty to nevidíš? Ani to, že tyhle říše neúprosně vytvořily nové strategie vykořisťování člověka strojem? Ani to, že vám podivná televizní lucernička rozsvícená ve všech domácnostech svým orwellovským okem právě vymývá mozky? Je to nový fašismus mezinárodních financí, jenže tentokrát nemá žádnou tvář.

Spekulanti bez hranic vybavení špionážními satelity, supervýkonnými počítači a planetárními internetovými sítěmi pošlapávají zcela beztrestně nejzákladnější lidská práva.

Muž

Tak ty tvrdíš, že třetí světová válka je už tady?

Rána

Pochopitelně. Jen ji před vámi skrývají. Zatím je podzemní. Ale jednoho dne se před očima všech rozprostře na celé planetě ohnivý ubrus, jako by v témže okamžiku vybuchlo tisíce zuřivých sopek. A to bude začátek konce. Měl by sis uvědomit, že zápas o civilizaci nezmizel. Od chvíle, kdy je člověk člověkem, se postup ke svobodě, ke spravedlnosti nezastavil! Tady ho rozdrtili, jinde ho rozehnali obušky, o něco dále zase střelbou, ale on se s novou silou rodí zase jinde. Až se lidé hodní toho jména ještě jednou spojí k zápasu o lepší život, možná se jim ještě jednou podaří zvítězit v obrovské hymně na radost. Je na tobě, jestli si chceš tuhle symfonii zahrát s ostatními, anebo ne.

Muž

Já už nemůžu vůbec nic. Přece jsi viděla, v jakém jsem stavu.

Rána

Slyšel jsi už někdy o Einsteinovi?

Muž

No pochopitelně.

Rána

Tak ten vyslovil o osudu všech obyvatel této planety předpověď přímo děsivou: „Lidstvo se ocitne v konfrontaci se třemi explozemi: s explozí hmoty - atomová bomba, s explozí života - s prudkým demografickým vzestupem třetího světa. A poslední exploze, ta, která právě přichází, exploze nejsilnější, větší než exploze hmoty, radikálnější než exploze života, je exploze psychická, exploze poznání. Ti, kteří trpí odjakživa, začnou trpět ještě více, protože se dozvědí, že trpí a že existují prostředky, jak jejich utrpení ukončit. Dozvědí se i to, že léky na jejich utrpení nejsou použity z toho důvodu, že se na ně kašle. A než si to kdo uvědomí, stanou se z nich osoby velice nebezpečné. To máš jak s vodou, která se promění v páru - je to stále stejná látka, ale nelze se jí stejně dotýkat.“ Na periferiích přelidněných megalopolí se právě rodí nový biologický druh - „sídlištní mutanti“. Tyto bytosti nebudou žít tak jako vy, a pokud si nedáte pozor, tak se s nimi ani v nejmenším nedomluvíte! ... Tehdy nastane den, kdy se rozmohou nepředvídatelné vraždy a barbarství jiného věku. A nezabrání tomu žádná policie, žádná armáda.

Muž

Když tě tak slyším, mráz mi běhá po zádech
děsivé stvoření s odpornou tváří
na mě se upřeně šklebí...
Snad je to začátek konce
příchod zubaté s kosou.
Musíš být připraven sbalit si svých pět švestek
těla a majetek, lásky a přátelství.
Ztroskotat, odejít, anebo odlétnout
kdo ví, ach, kam?
Zbývá jen říci si sbohem anebo na shledanou
snad někdy později, anebo nikdy
Očekávající tuto vteřinu pravdy
my uvěznění v žalárních kobkách
těla a společnosti,
smějme se... smějme... smějme se jak šílení
se vším, co tady vůbec žije...
s vínem i ženami, s kanárky, papoušky ...
třeba i v klecích...
radši však na svobodě...
v míru... a šťastně...

Rána

Ty notorický mluvko! Být občanem. Účastnit se zápasů probíhajících ve své obci. S kamarády, s nimiž jsi na stejné lodi, se neodkladně pokusit objevit demokracii nového typu, to ti nic neříká. Že nadešel čas znovu se naučit žít pospolu, to tě nechává chladným. Ta vaše stará pratatínkova republika ztratila veškerou důstojnost. Je z ní teď poslušná děvka, která jde s tím, kdo dá víc. Politické strany nevědí, co si počít.

Jak byla krásná, ta demokracie tvého mládí, vzpomínáš?

Osvobozená Paříž, nadšení, znovunalezené bratrství. Zranila tě střepina granátu, ale ty jsi byl šťastný. Necítil jsi bolest.

A teď tě to všechno nechává chladným. Jedinou starost, kterou máš, je jak se zbavit bolesti a jak to co možná překlepávat ze dne na den v kukle vlastního egocentrismu.

Ale může se stát, že se jedné noci tvá kukla vznítí na hranici apokalypsy, a ty se z ní nedostaneš ven.

Muž

Tak hele! Dovol. Tak tuhle písničku já znám. Já už jsem přispěl. A ty tvé nadávky jdou kolem mě! Tak ven s tím! No tak, to tvý kázání!... Tak se do toho pust'!...

Rána

Hmh!... Takže se do toho mám pustit?... Výborně! ... No tak... (po chvíli) Přestaň psát!

Muž

Cože!

Rána

S tím, co píšeš, stejně nejseš spokojený. To je vidět. Nejhorší je, že ty to víš, a stejně píšeš dál. Že jsi se zabejčil.

Muž

A co mám teda podle tebe dělat? Přestat psát?...

Rána

Ano. Pochopitelně. Je to tak prosté.

Muž

Jenže já nemůžu. Je to choroba. Jako virus. Najednou se mne zmocní horečka... Uprostřed noci. A já vstanu a začnu psát. A tak je to se mnou už úplně od malička. A nikdy to nepřešlo.

Rána

Ale ty přece musíš poznat, kdy to není dobré.

Muž

Ne. Ani náhodou. Já si to neuvědomuju. Většinou to nejsem schopen posoudit. Stále jen pochybuji. I když si občas pomyslím, že to není tak špatné, jindy mám zase pocit, že je to přišené. To ať posoudí jiní! Víš, co vím, je to, že nemůžu dělat nic jiného. Musím si sednout. Vzít pero. A zkusit nelézt slova. Je to jako nějaká cizí síla, která mnou prochází. Popadne mě za ruku a nutí mě psát. Je silnější než já.

Rána

Tak ji pošli do háje! Přestaň psát! Kdysi, už je to dávno, jsi zplodil pár slušných textíků, ale teď už máš utrum.

Kdyby tu aspoň byla nepatrná naděje, že se dáš na psaní trháků, dobrodružných románů epických, legendárních nebo detektivních, populárních milostných příběhů, filozofických bestsellerů, divadelních kasařtek, skandálních děl. Prostě toho, co spisovatele uživí. Ale tohle se přičí tvým názorům, že ano?

Muž

To se nepříčí vůbec ničemu. Ale já nemám nápady. Já něco takového napsat nedokážu. Tahle literatura z vrcholu žebříčku je mi úplně cizí. Pokud se já o něco snažím, tak je to opravdová upřímnost, pokouším se vyjádřit to, co ve svém nitru opravdu cítím.

Rána

Upřímnost, na tu každé kašle, co se vyplatí, to je novost, styl. Jenže ty hromadíš truismy, které byly řečeny už nejmíň tisíckrát. Je to příšerně nudné. Žádný pořádný spisovatel by se takovéhohle pathosu odvážil. Tvé texty nikoho nezajímají. I když si myslíš, že jsou bůhvíjak zajímavé.

Muž

To je ten stud z upřímnosti, tak tohle chceš říct. Upřímnost se nenosí. To, co se nosí, to je vyumělkovanost, vzlet, svůdnost, dobře obalená nepoctivost, klam, zdání. Neopouštět oblast estetiky. Nikdy se neangažovat. Nikdy nesdělovat svůj skutečný názor. Existují teď i slova, která se nesmí vyslovovat. Například výraz „láska k člověku“. Ten dnes okamžitě vyloudí na tvářích elit, které vládnou světu, blahosklonný úsměšek. Já si myslím, že upřímnost má vždycky vést k myšlence a k činu. Nestačí mluvit. Je třeba být. A jednat. Já to zkusil. A neuspěl jsem.

Rána

Přečti si Gándhího! Mluví o tom v knize „Mé zkušenosti s pravdou“. Když dorazil k chudým indickým vesničanům nebo do nejchudších čtvrtí obývaných příslušníky nejnižší kasty, tak mu nestačilo vyložit těmto páriům, že mají špinavé latríny. To první, co udělal, když byl mezi nimi, a chodil tam často, první, co udělal, bylo že latrínu vlastnoručně vyčistil a učil je, jak mají záchody udržovat v čistotě oni sami. Nic ti nebrání v tom, abys jednal. Abys chtěl jednat. Za své činy jsi odpovědný ty sám.

Muž

To by bylo báječné! Ať si každý po sobě uklidí svoje hovno. Byl by to obrovský faktický krok ke zdraví zeměkoule. Přejít od slov k činům.

Rána

A to není všechno. Musíš taky myslet na to, že máš povinnosti k rodině. Kdybys byl svobodný, tak by sis se svým životem mohl dělat, co chceš. Ale ty máš rodinu. A to je něco jiného. Ohrožuješ několik lidských existencí. To je hrůza! Tak už nepiš.

Muž

Tak tohle nejde! Já už jsem na této cestě příliš dlouho. Spíš mi říkej, že nemám nic jiného dělat, jen psát a psát a psát. To je ten poslední zápas, jehož jsem schopen. S těmi mými slabými slovy, skromnými, přiznávám. Nic jiného mi nezbyvá - jsou to směšné zbraně do prohrané bitvy.

Rána

Ale to je šílenství!

Muž

Máš pravdu. Nejdřív jsem to nechtěl uznat. Teď už jsem si tím jistej.

Rána

No a co?...

Muž

Jaký „no a co“?...

Rána

Co chceš dělat?...

Muž

Jak „co chci dělat“?...

Rána

Říkáš, že jsi blázen. Tak se jdi léčit. Jsou na to zvláštní zařízení. Ústavy. Sanatoria, atd.

Muž

Já lék znám. Musím psát mnohem víc.

Můj problém je tohle. Zatím jsem kromě těch chlebových prací vždycky jen poznamenával pocity, dojmy, začátky příběhů, kousky básniček. Jen jsem přištipkařil. A většinou to nebylo dobré. Když budu psát, tak se to naučím. To už jsem ti říkal před chvílí, pamatuješ?

Rána

Ale já jsem nemyslela na běžné činnosti. Tohle nemá s uměleckou tvorbou nic společného.

Muž

Ale ano! Pokud si dobře vzpomínám, tak jsi tvrdila, že je třeba být poctivý.

Rána

Jo, to ano. Jenže to nestačí. Jsou tu ještě jiné vlastnosti. Já chtěla jen říct, že pokud nějaký tvůrce, ať už velký nebo malý, nemá žádnou morálku, tak jeho dílo zůstane plané, i když si třeba získá okamžitou oblibu. Vždycky mu bude chybět určitá dimenze. Ale na druhé straně, pokud jsi jenom poctivý, tak je to také k ničemu. Neím, jak bych ti to vysvětlila. Dříve či později se ukazuje, že jsou skuteční umělci obrovsky citliví, mají obrovskou obrazotvornost, vnitřní energii, jsou to objevitelé, osvětlující přístup k realitě své doby způsobem dosud nevídaným. Ve svém nejhlubším nitru nalézají nové formy. Tito autoři vytvářejí svůj vlastní jazyk, vlastní svobodu, vlastní styl. Jsou obývání tajemnou silou a cítí, že jsou nadáni úkolem, který je přesahuje. Jejich povinností je předat svou vizi světa jako cosi nezbytného. Vědí, že v jejich dílech může život rozkvést pouze za cenu neúnavné, dlouhé, těžké a náročné osobní práce, kterou oni neúnavně vykonávají.

Muž

To vím. to je má tragedie. někdy mám pocit, že se v tom, co píšu život začíná rodit... Prostě, viditelně, přirozeně. Že se styl zlepšuje. Že je onačejší, originálnější. A pak, frrr... všechno jde do hajzlu. Černá díra. A já přesto pokračuju. Čekám, že mnou tvůrčí síla projde nanovo. Zápasím, nadávám si, беру na sebe důtky, jsem na sebe sprostěj.

Ta pevná naděje hluboko ve mně tkví
že jednou při psaní to přijde, znovu se to objeví.
A když má slova září, když z nich tryská
jas, říkám sám sobě: „ty´s básníkem, to věc je jistá.“
Jenže to zmizí rychlostí větší nežli to přišlo.
Záře se ztratí.
Já nevidím nic.
Já vím, že je to trest, že málo
píšu, že své poslání jsem zradil.
Jednou snad naleznu tu sílu dávat sebe?
Zatím však nedělám si iluze.
Co zbývá na papíře, to je často na nic.
Kousíček ke kousíčku, kapka ke kapce.
Má to být směšné, jenže je to děsivé.
Má to být lehké, nenucené,

Jenže to váží celé tuny vážnosti.
Má to být hluboké
a čišší z toho dětinskost.
Není to zkrátka práce...
Že by život?... Nebo snad láska?...
Podivný život... Divná láska...
Ale než chcípnu, proč by ne.

Rána

Když tě tak poslouchám, myslím na jedno čínské přísloví: „Myslíš, že jsi tak velký, aby ses musel takhle snižovat?“ Žádný z tvých důkazů pokory, sebekritiky a pohrdání sebou samým nemůže nikoho oklamat. Musím ti přiznat přece jen jednu vlastnost. Díky tobě může kdokoliv pochopit, že lidská blbost je neproniknutelná. Každý si myslí, že je člověk blbej. Když se však na to podíváme jen trochu pozorněji, zjistíme, že člověk může být ještě blbější, než si lze vůbec představit. V tomhle ohledu můžeš být vzorem. Přímo druhovým. Bejt blbej, jako jsi ty, nad tím zůstává rozum stát.

Muž

Tak jen pokračuj v tom svém slovním průjmu.... Když ti to dělá radost... Já už ten hluk, který svou hubou vyluzuješ, ani neslyším... Jsem vůči němu imunní.

Rána

Já věděla, že ti rupnou nervy. Ta tvoje pokora je falešná. Jsi nezřízeně pyšný. Jsi skutečně nýmand.

Muž

Musím se s tím holt smířit. A jestli jsem takový nýmand, jak tvrdíš, tak to není moje chyba. Chtěl bych být lepší. A už dávno.

Občas si představuju, že mé neobratné texty slouží k tomu, že se někde na zemském povrchu vynoří geniální básník. A kdyby pro nic jiného, tak pro tuhle možnost musím stále dál špinit hory bílých stránek hláskami, fonémy, dvojhláskami. Je to jako modlitba. Je to můj život.
A jeli mým osudem ... mne, skromně pěstujícího literaturu ...nalézt jednoho dne zrníčko počátků a podaří-li se mi jednou zasadit a vypěstovat strom Slova...

Rána (skočí mu do řeči)

Dejme tomu! No tak si jenom dál špiň ty svý stránky, když to musí být. A obětuj všechny, koho miluješ. To je tvoje věc! Jenom, prosím tě, nic z toho, co napíšeš, nikomu neukazuj!
Měj ohledy a mlč, neunavuj nikoho těmi svými čmáranicemi. Kdy už konečně pochopíš tohle?... Ve svém nitru jsi přesvědčen, že jsi zneuznaným spisovatelem. A to je chyba. Ty nejsi nic.

Muž

Co dělat?

Otevřít pitomou hlavu u velikolepé slavnosti?
Obnažit duši nebo vyjmout vnitřnosti?
Na hák je pověsit v zahradě neštěstí
Rudou či zelenou pak na ně nanéstí?
Nic jiného mi vykonati nelze?
Necht' hbitoslovný Orfeus zahraje ve velikém kole lásky!
Necht' jeho lyra vyzývá harmonii!
Já, já se potím, krvácím a mravenčíma rukama
Sám vybudovat chci veškero světa štěstí.

Rána (s povzdechem)

Ppppffff!... (po chvíli) Ty mícháš všechno dohromady. Je to úplnej guláš. Probuď se!... Říkám ti to naposled!...

Mysli o trochu míň na sebe a o trochu víc na své bližní. Bude se ti lépe dýchat. A jestli musíš psát, tak psát budeš.

Muž

A přestanu trpět?

Rána

Trpět budeš, ať se děje, co se děje. Jsi příliš moc postižený. Budeš mít ale lehčí agónii. Přijdou za tebou lidé. A ve chvílích remise uvidíš, že se díky tobě nešťastní lidé usmívají, že tě rádi potkávají. Budou tě mít rádi a dají ti to vědět. To bude tvoje poslední štěstí. Uvidíš, je to mnohem větší zadostiučinění, než v jaké můžeš doufat. Nesmíš to prošvihnout. Chytni se toho jak klíště! Máš před sebou ještě krásné chvíle, ty hlavo skopová!...

Muž

To je všechno? ... Hotovo?... Už jsi skončila?

Rána

Pro dnešek ano. Mám ti toho ještě hodně co říct. Ale ty jsi příliš slabý. Radši si odpočiň...

Muž

No a já, já ti toho mám tolik co vysvětlit, vážená paní „Studnice vědění“, co mi na mém loži bolesti přicházíš mačkat varlata.

Rána

A jéje! Ty skutečně neumíš být chvílku zticha. Já tě upozorňuju, že už ti nebudu odpovídat.

Muž

Tak ty si myslíš, že smrtelníky skutečně znáš, jenže ty nevíš vůbec nic.

A nejsi sama. Jak si například představit to, že tentýž člověk může být rasista a zároveň inteligentní... vandal a zároveň žoviální... násilník a zároveň citlivka... vrahoun a zároveň zajímavý... fanatik a zároveň sympaták, pokrytec a zároveň poctivec... blb a zároveň tvůrce... můžeš mi to vysvětlit?...

Můžeš mi vysvětlit, jak se může mírný a zbožný národ uctívající Boha a Písmo Svaté, budující nádherné chrámy v okamžení proměnit na národ bestialní, zuřivý, vraždící, drancující, ničící.

A jak se může tentýž národ klečící v bídné pobožnosti, zotročený ve jménu všemocného náboženství nechat oslepit novou klamnou a utlačovatelskou ideologií a přestoupit k totalitnímu materialismu likvidujícímu jakýkoliv pojem svobody, důstojnosti a lidství.

A pak se znovu navrátit k otupělé, sektářské, fundamentalistické pobožnosti a potom nevyhnutelně upadnout do nelidské a svobodně přijaté diktatury.

Co je to člověk? Kdo to je? Odkud přichází? Kam jde? Na tyto otázky nedokáže nikdo odpovědět. A v tom je celý problém. A tím pádem neexistuje možnost logického světa, představitelných hranic.

Jsme v oblasti virtuálního. Předpokládat lze úplně všechno. A kde v tomhleto nalézt mír a lásku?

... A ty si tu zíváš.

Rána (s povzdechem)

Ppfff.!!!

Muž

Neříkáš nic, protože nemáš, co říct. Pro tebe je o snadné. Ty mluvíš o morálce abstraktně. Teoreticky. Bez masa a kostí. Bez kontaktu s reálnem. A já, já jsem jen člověk podobný miliardám lidí obývajících zemi.

Já jsem z masa, nervů, krve, vnitřností, kostí, nálad, tužeb, snů, cárů lásky v srdci, kousků duše, iracionálna.

Fyzické tělo musí uspokojit přirozené a tajemné potřeby.

Organická továrna lidské bytosti vylučuje pud sebezáchovy, který většina z nás jen stěží ovládne.

Jakmile se vynoří existenciální obtíže, nedostatek, zmatek, tíseň, jdou morální zákony stranou. Sama jsi upadla do těch svých rozporů a nechceš to přiznat. Na jedné straně hájíš nemilosrdnou spravedlnost. Na druhé straně hájíš nespravedlivé milosrdenství. Kde je ten učitel moudrosti schopný smířit ony dva lidské etické požadavky - trestat a odpouštět? Tak řekni! ...

Rána

A tvůj závěr, pane mysliteli?
Vidíš snad nějaké řešení?

Muž

Ne, já nevidím nic. Existuje snad nějaká tajemná síla, proměňující lidskou bytost v dravé zvíře, civilizaci v barbarství, světlo v temnotu? Je snad v naší hypermediatizované společnosti děs ze smrti tak silný? Postihuje snad moderního člověka tak tvrdě, že ztrácí veškeré základní orientační body, a především smysl pro posvátno?

Vede ho k tomu, že páchá ty nejrůznější zločiny? Všude je násilí. Jako by lidský rod postihlo „chorobné válečnictví“ - válka občanská, vojenská, regionální, mezinárodní, ekonomická, politická, náboženská, sexuální, kmenová, etnická, viditelná, neviditelná. Vraždit, vraždit, stále jen vraždit. „Krev a smilstvo, jen ony nikdy nevyjdou z módy“, pravil velký William. Válečné šílenství den ze dne roste. Vyvolává neustálý děs, přivádí národy na jatka, k beznaději, k hromadnému útěku, k zničení. A tuhle vítěznou zvrácenost podporují ti, kdo mají ze zločinu zisk, průmyslníci specializovaní na „obranu“ - obchod se zbraněmi je spolu s drogami a prostitucí největším zdrojem dolarů.

A není nemožné si představit, že se tahle ničivá zbesilost jednoho večera, kdy nastane konec světa, v důsledku hysterického rozpoutání vzájemných atomových pumových útoků, výbuchů zastaralých nukleárních elektráren a záření rozšířeného na celou planetu promění ve všeobecnou kolektivní sebevraždu. To bude konec lidského rodu.

Celá země se stane mrtvým vesmírným tělesem.

(Po chvíli. Ticho)

Muž

Ó lidské pokolení,
semena, plody, poručníci,
ničivý atavismus, kde pramení?
Kde srdnatá jsou, kde stvoření,
od nichž se dostane člověku poučení,
co harmonie světa, štěstí jest, a co není?

Rána

No tak nečekej, až ti nějaký svatý ukáže cestu, a začni hledat sám. To je počátek moudrosti.
„Milovat moudrost znamená učit se umírat“, prohlásil Sókrates...

Muž

(po chvíli ticha)

Nech už toho. Mlč. Ty jsi mi otevřela oči. To stačí. Já už pochopil. Je to příliš tvrdé. Když se na svůj život podívám zcela poctivě, vidím, že je to katastrofa. Navzdory tomu, co jsem o něm vyprávěl, jsou to jen zboženiště, lži a podvody. Těžko se přiznává, že se člověk zmýlil na celé čáře. Bolí to všude po těle. Křeč. Tržná rána. Peklo.

Zjistit, že se nejnuitnější přesvědčení opíralo o falešné základy. Ztratit víru.

Je to nad slunce jasné. Celou svou činnost jsem postavil na iluzi. Hlavu jsem si nacpal falešnými cíli. Považoval jsem je za „vyšší důvody“.

Slepě jsem šlapal po základních morálních pravidlech.

Nyní se všechno hroutí... Je to zoufalé!... Ještě mám vyřídit poslední účet sám se sebou. Bezvýhodný souboj. Ať to dopadne jakkoliv, tím, kdo prohraje, jsem přece já. Já jsem jsem za všechno odpovědný,

já sám jsem všim vinen. A navíc ta trýznivá bolest, že se nemohu nikomu svěřit. Celé své okolí jsem otrávil. Celou dobu jsem jen soudil ostatní, ale vlastní chyby, moje závažné neobratnosti, ty jsem neviděl. Tak taková je má bilance. Nebylo by tedy lepší vlastnoručně se zabít, nežli rozdírat se zármutkem a mořit své blízké, nechtěně jim působit absurdní a nesnesitelná duševní muka. Bezedná beznaděj. Být obětí nenávisti těch, kterých si vážíme. Být považován za jejich nepřítele, to mi rve srdce!

Chtěl jsem je poctivě přesvědčit, že se mají v jakési sebedokonalosti přiblížit tomu, co jsem považoval za pravdu. Nesnesitelné zranění... Být obviněn, že jsem je zradil?

Já, který je tolik miluju. Vykoupením je okamžitá smrt.

Rána

Pokud se nebojíš smrti, tak teď je to dobře, gratuluju. Ale dovol, abych ti sdělila že zabít sebe sama by bylo vrcholem zbabělosti. Je třeba přijmout život a utrpení. Přece k tomu všemu ještě nechceš vyvolat ve svých nejbližších trýznivé přesvědčení, jež by je pronásledovalo jako výčitka, vyvolat v nich myšlenku, že jsi se zabil kvůli nim. Že sis sáhl na život, protože tě k tomu dohnalo jejich nepochopení. Ve skutečnosti jsi byl pěkný hnusák, a ani jsi o tom nevěděl. Tvou jedinou malinkou nadějí, jak nalézt klid, je strávit čas, který ti tady zbývá, tím, že se pokusíš naučit milovat.

Muž

Naučit se milovat? Tak to je vrchol! Vždyť já nedělám nic jiného než že miluju ostatní. Já jsem pořád altruista. Že to dělám špatně? To je možné... Co dělat? Jak to dělat? Pravdou všech pravd je možná toto: milovat ostatní a nečekat, že oni budou milovat mne.

Rána

To je tvůj problém. Pokud se ti nepodaří, aby tě tvůj bližní miloval, nepodaří se to za tebe nikomu jinému. Nikdo se nemůže na tvém místě rozhodnout, že dá tvé existenci nový smysl, a na tomto rozhodnutí zcela trvat, tedy změnit tvůj život, dát sbohem starému světu.

Muž

Ty hnuse fialovej! Využíváš mé slabosti a jen mě provokuješ. Dobře víš, že už nemůžu udělat vůbec nic. Že budu pokračovat v té mé kalvárii. Kdybych tak mohl ještě jednou udělat ještě jeden pokus, pokusit se o odpor. Provést v sobě opravdovou revoluci, gruntovní, radikální... Kdyby k takovému okamžiku došlo a já z něj vyšel živý, tak bychom se ještě viděli, o tom nepochybuj. A onoho dne bych já, který by ti mohl dát stejnou nakládačku, jakou dáváš teď ty mně, tedy já bych ti odpustil! Vyléčil bych tě. Stala by se z tebe zdravá rána. Dokonce ani jizva. Jen říznutí. A ještě malinké!...

Čau! Já si jdu schrupnout. Jsem z těch tvejh výkladů celej urvanej.

(Zavírá oči)

Rána

Nechci ti bránit ve spánku, ale pamatuj si, já nezmizím nikdy. Ať chceš nebo nechceš, jsem v tobě, bdící nebo spící, a to až do posledního dechu... Jsem tvoje svědomí.

Muž

(mávne jen tak rukou se zavřenýma očima)

Já to věděl. Čau!... Nazdar!

(Muž si sám pro sebe šeptem opakuje:)

Muž

Milovat ostatní a nečekat to od nich... Změnit svůj život?...

Dá se to zkusit!...

Proč by ne!...

Tak do toho!... Uvidíme!...

(Polohlasně si brouká několik tónů, pak se postupně zvedá a opatrně vstává.)

(Muž je na nohou a pomalu naznačí na místě několik tanečních kroků přitom zpívá...)

Muž

Lala lala lala lala lalalalalalalala...

(A zcela pomalu, nepozorovaně, se ho rytmus zmocní. Jeho kroky jsou teď jistější, hlas jasnější. Je nyní téměř lehký, šťastný, že je naživu, že se může hýbat...)

Muž

Lala lala lala lala lalalalalalalala.

(Při posledním tónu naznačí konec písně a tance tím, že vzpřímeně strne.)

(Ticho... Okamžik...)

(Raní ho mrtvice... padá na zem jak prkno, tuhý, bez života...)

(Tma.)

Konec